

7. Mahepõllumajandusliku taimekasvatuse nõuded

7.1 Üldised nõuded

- 7.1.1 Põllumassiivi kaardid
- 7.1.2 Külvikord, külvikorraplaan ja taimekasvatusplaan

7.2 Taimne paljundusmaterjal

- 7.2.1 Taimse paljundusmaterjali, sh külviseemne, istikute jm kasutamine
- 7.2.2 Taimse paljundusmaterjali, sh külviseemne, istikute jm tootmine

7.3 Eristatavus taimekasvatuses

- 7.3.1 Eristatavus mahe- ja mittemahetaimekasvatuseks kasutataval maal
- 7.3.2 Mahe-, üleminekuaja- ja mittemahetaimekasvatus ühes ettevõttes, paralleelkasvatus
- 7.3.3 Eristatavus taimekasvatussaaduste tootmisel ja ladustamisel
- 7.3.4 Eristatavus väetiste ja taimekaitsevahendite hoidmisel
- 7.3.5 Mittemaheloomade karjatamine mahepõllumajanduslikul rohumaal

7.4 Väetamine

- 7.4.1 Väetamiseks lubatud ainete kasutamine, s.h mikroorganismid
- 7.4.2 Sõnnikuga antav lämmastiku kogus

7.5 Taimekaitse

- 7.5.1 Ennetusabinõud taimekaitsel
- 7.5.2 Lubatud ainete kasutamine taimekaitsel
- 7.5.3 Puhastus- ja desinfitseerimisvahendite ja kahjuritõrjevahendite kasutamine hoonetes, ruumides ja rajatistes

7.6 Kasvuhooned

- 7.6.1 Taimede kasvatamine mullas
- 7.6.2 Idandite ja võrsete kasvatamine ainult niisutamise teel

7.7 Seenekasvatus

- 7.7.1 Kasvusubstraat seente kasvatamiseks

7.8 Taimede või seente korjamine mitteharitavatelt aladelt

- 7.8.1 Taimede või seente korjamiseks kasutatavate alade kaart ja korjatavate liikide nimekiri
- 7.8.2 Korjamisviisi mõju
- 7.8.3 Väetamise ja taimekaitse piirang
- 7.8.4 Korjamise korraldamine

7.9 Arvestuse pidamine

7.10 Taimekasvatussaaduste turustamine

- 7.10.1 Taimekasvatussaaduste märgistamine
- 7.10.2 Müügipakendisse pakendatud mahetoidu märgistamine

7.1 Üldised nõuded

7.1.1 Põllumassiivi kaardid

Nõude alus: TM § 4 lõiked 1, 2. MtM § 4 lõiked 1, 3, 31.

Nõue

PTAle esitatakse kaardid, millel on märgitud kõik põllumassiivid, katastrinumbritega alad ja pärandniidud, kaasa arvatud mittemahepõllumajanduslikus kasutuses olevad alad.

Esitatakse põllumassiivide ja muude alade numbrid ning iga põld või selle osa tuleb esitada koos numbriga, põllul kasvatatava kultuuri ja põllu staatusega ning pindalaga täpsusega vähemalt 0,01 hektarit.

Nimetatud andmeid ei pea PTAle esitama, kui need esitatakse samal aastal PRIAle.

Mida kontrollitakse?

Võrreldakse kaartide andmeid taimekasvatusplaaniga ja põllu asukohaga looduses.

Selgitus

Kui taotletakse toetust PRIAst ja esitatakse põldude andmed samal aastal PRIAle hiljemalt 15. juuniks, siis tuleb tunnustamise taotlusele/jätkamise teavitusele teha märge/linnuke „Palun võtke minu põldude andmed PRIAst“. Sel juhul ei pea põllu andmeid ja kaarte ning taimekasvatusplaani PTAle eraldi esitama.

PRIA taotlusel saab kultuure muuta kuni 1. novembrini. Pärast kohapealset kontrolli tehtud kultuuri muudatust PRIAst automaatselt PTAle ei edastata ning sellisel juhul tuleb kultuuri muudatusest PTAd eraldi teavitada.

Põllumassiivide kaardiks on PRIA põllumassiivide kaardid. Kaardil peavad selgelt olema piiritletud kõik ettevõtte põllumassiivid koos põllumassiivi tunnusega (üheteistkohaline number).

Kõik põllumassiivide sees olevad põllud tuleb piiritleda ja tähistada, nt põld nr 1, põld nr 2, põld nr 3 või nt massiivide kaupa põld 1–1, põld 1–2, põld 1–3.

Iga põllu kohta peab olema märgitud pindala 0,01 ha täpsusega, kasvatatav kultuur, põllu staatus (esimese aasta üleminek, teise aasta üleminek, kolmanda aasta üleminek, mahepõllumajanduslik maa, mittemahepõllumajanduslik maa)

Ettevõtjad, kes ei taotle PRIAst toetust, peavad eeltoodud info **esitama PTAle** kas 10. märtsist 10. aprillini (tunnustatav tootja) või 15. juuniks (jätkav tootja), kasutades selleks põllumassiivide või katastriüksuste kaarte. PTAle võib kaardid esitada elektroonselt või paberil.

Täiendava info ja vajalikud dokumendivormid leiab PTA kodulehelt: Mahepõllumajandus > [Alustajale ja jätkajale](#).

7.1.2 Külvikord, külvikorraplaan ja taimekasvatusplaan

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa I osa punkt 1.9.2. MtM §3 lõiked 3, 4.

Nõue

Ettevõttes peab olema külvikorraplaan, mis sisaldab külvikorda või külvikordasid, mida ettevõttes rakendatakse või on kavas rakendada.

- ♦ Mitmeaastane külvikord sisaldab kohustuslikke liblikõielisi kultuure põhi- või kattekultuurina ja teisi haljasväetistaimi.

Külvikorraplaani ei pea koostama:

- ♦ vähemalt 5 aasta vanuse rohumaa või vähemalt 5 aasta vanuseks kavandatud rohumaa kohta;
- ♦ loodusliku rohumaa kohta;
- ♦ puuvilja- ja marjakultuuride ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks kasutatava maa kohta;
- ♦ heinaseemne tootmiseks kasutatava maa kohta;
- ♦ põllu kohta, mis on väiksem kui 0,30 hektarit.

Käesoleval aastal kasvavad kultuurid kajastatakse **PTAle esitatavas** taimekasvatusplaanis.

Muudatusest taimekasvatusplaani kultuurides tuleb **teavitada PTAd**.

Mida kontrollitakse?

Põlluraamat, taimekasvatusplaan, külvikorraplaan.

Võrreldakse põldudel kasvatatavate kultuuride vastavust taimekasvatus- ja külvikorraplaaniga.

Selgitus

Külvikorra rotatsioonis peab olema vähemalt ühel aastal liblikõieline taim (ristik, lutsern, hernes, uba vm). Liblikõielise taime nõuet täidab lisaks põhikultuurina kasvavale liblikõielisele ka liblikõieliste allakülvina rajatud kultuur. Külvikorraplaani vormistamiseks võib kasutada näidisvormi PTA kodulehelt: Mahepõllumajandus > Alustajale ja jätkajale > [Külvikorraplaan](#). Külvikorraplaan peab olema olemas ettevõttes kohapeal.

Igal aastal tuleb koostada ja **esitada PTAle** taimekasvatusplaan ehk põldude loetelu koos põllul kasvava kultuuriga. Kui taotletakse toetust PRIAst ja esitatakse põldude ja kultuuride andmed samal aastal PRIAle hiljemalt 15. juuniks, siis tuleb tunnustamise taotlusele/jätkamise teavitusele teha märge/linnuk „Palun võtke minu põldude andmed PRIAst“. Sel juhul ei pea taimekasvatusplaani PTAle eraldi esitama.

Ettevõtjad, kes ei taotle PRIAst toetust, peavad taimekasvatusplaani esitama PTAle kas 10. märtsist 10. aprillini (tunnustatav tootja) või 15. juuniks (jätkav tootja). Soovitatav on selleks kasutada näidisvormi PTA kodulehelt: Mahepõllumajandus > Alustajale ja jätkajale > [Taimekasvatusplaan](#).

Planeeritud külvikorda ja kasvatatavaid kultuure saab muuta. Külvikorra muudatused peavad kajastuma külvikorraplaanis, mis **esitatakse PTAle** kohapealse kontrolli ajal.

Kui PRIAle esitatud taimekasvatusplaanis toimub muutusi pärast 15. juunit, siis saab kuni 15. augustini teha e-PRIA kaudu muudatuse taotluse. See muudatus jõuab ka PTA infosüsteemi, kuid peab tähele panema, et kui kohapealne kontroll on 15. augustiks juba toimunud, siis peab ikkagi PTAd teavitama kultuuri muudatusest vormiga „[Kliendi teavitus](#)“.

Juhul, kui PRIAst toetust ei taotleta, siis saab muudatusest teavitada kohapealse kontrolli ajal või kui kultuuri muudatus toimub pärast kontrolli, siis vormiga „[Kliendi teavitus](#)“.

7.2 Taimne paljundusmaterjal

7.2.1 Taimse paljundusmaterjali, sh külviseemne, istikute jm kasutamine

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa I osa punkt 1.8.5.

Nõue

Kasutada tuleb mahepõllumajanduslikku või üleminekuaja taimset paljundusmaterjali või mahepõllumajanduslikku heterogeenset paljundusmaterjali.

Taimne paljundusmaterjal on külviseeme, seemikud (seemnest kasvatatud noortaim), istikud, seemnekartul, seenemütseel.

Turul saadaolev mahe ja mahepõllumajandusele üleminekuajal olev paljundusmaterjal on kantud „[Taimse paljundusmaterjali andmebaasi](#)“.

Kui mahepõllumajanduslikult ja üleminekuajal toodetud taimset paljundusmaterjali ei ole turul saada, võib erandina **PTA nõusolekul** kasutada keemiliselt töötlemata mittemahepõllumajanduslikku taimset paljundusmaterjali.

PTA annab nõusoleku keemiliselt töötlemata mittemahe paljundusmaterjali kasutamiseks [üldloana](#) nende liikide ja alamliikide kohta, mille mahepaljundusmaterjali ei ole saada. Kõikide üldloa nimekirja kantud liikide ja alamliikide puhul võib kasutada keemiliselt töötlemata tavapaljundusmaterjali PTAlt eraldi nõusolekut küsimata.

Üldluba kehtib, kuni seal nimetatud liigi paljundusmaterjal viiakse turule mahepõllumajanduslikuna ja kantakse taimse paljundusmaterjali andmebaasi.

Nende liikide ja alamliikide puhul, mida pole üldloas nimetatud, annab **PTA nõusoleku (üksikloa)** keemiliselt töötlemata mittemahe taimse paljundusmaterjali kasutamiseks juhul, kui:

- ◆ taimse paljundusmaterjali andmebaasis ei ole ühtegi sorti liigist registreeritud;
- ◆ ükski ettevõtja, kes turustab taimset paljundusmaterjali, ei suuda mahepõllumajanduslikku või üleminekuaja taimset paljundusmaterjali enne külvi või istutamist tarnida, kuigi kasutaja on tellimuse teinud piisavalt aegsasti;
- ◆ sorti, mida kasutaja soovib omandada, ei ole taimse materjali andmebaasis registreeritud ning kasutaja suudab tõendada, et ükski andmebaasis registreeritud sama liigi sort ei ole sobiv eelkõige tootmiseks vajalike agronoomiliste, mullastiku- ja kliimatingimuste ning tehnoloogiliste omaduste tõttu;
- ◆ teadusuuringuteks, väiksemateks välikatseteks, sordikaitse eesmärgil või teaduslikuks tooteuenduseks.

Nõusoleku peab küsima enne põllumajanduskultuuri külvamist või istutamist.

Liikide puhul, mis kuuluvad „[Sertifitseeritavate taimeliikide loetellu](#)“, peab kasutama sertifitseeritud seemet, lubatud on ka oma toodetud seemne (OTS) kasutamine.

Kasutada võib üleminekuaja seemikuid, s.t seemik on kasvatatud 2. aasta üleminekuaja põllul või on kasutatud pottides kasvatamisel üleminekuaja seemet.

Mittemahe seemikute kasutamist ei lubata ühelgi juhul liikide puhul, mille kasvutsükkel seemiku ümberistutamisest kuni toote esimese saagikoristuseni kestab vaid ühe kasvuperioodi.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse põlluraamatut, saatedokumente, arveid, seemne või seemnekartuli pakendeid, pakendite etikette, nõusolekuid.

Võrreldakse põllul kasvavaid kultuure taimekasvatuse plaaniga. Põllul veendutakse, et tegemist ei ole puhitud seemnega.

Selgitus

PTA kodulehel Mahepõllumajandus > [Seeme ja paljundusmaterjal](#) on:

- ♦ „Taimse paljundusmaterjali andmebaas“, kuhu paljundusmaterjali turustajad on esitanud info nende poolt turustatava mahe- või üleminekuaja paljundusmaterjali kohta;
- ♦ „Üldluba (liikide, alamliikide ja sortide loetelu)“, mis kehtib, kuni seal nimetatud liigi või alamliigi paljundusmaterjal saab turul kättesaadavaks mahedana ning kantakse taimse paljundusmaterjali andmebaasi (ühtlasi kustutatakse see liik või alamliik üldloa nimekirjast);
- ♦ „Üksikluba mittesaavate liikide, alamliikide ja sortide nimekiri“, milles olevatele liikidele, alamliikidele või sortidele nõusolekut ei anta. 2025. a mai seisuga sinna ühtegi kannet ei ole tehtud.

Mahetootja peab eelkõige kasutama maheseemet või mahepõllumajandusele üleminekuajal toodetud seemet. Selline seeme on leitav „Taimse paljundusmaterjali andmebaasist“. Turul võib leiduda mahe- või üleminekuaja seemet, mis ei ole sellesse andmebaasi kantud (nt kui tegu on teistest riikidest pärit seemnega), ka sellist seemet võib kasutada.

Kõigepealt tuleks vaadata taimse paljundusmaterjali andmebaasi. Kui seal ei ole soovitud põllumajanduskultuuri ühtegi sorti registreeritud, tuleb vaadata üldloa nimekirja:

- ♦ kui liik on üldloa nimekirjas, siis eraldi nõusolekut tavapaljundusmaterjali kasutamiseks taotlema ei pea;
- ♦ kui liik ei ole üldloa nimekirjas, tuleb tavapaljundusmaterjali kasutamiseks taotleda nõusolek;
- ♦ kui liik on küll „Taimse paljundusmaterjali andmebaasis“ olemas, kuid seal pole vastava liigi sobivat sorti, tuleb tavapaljundusmaterjali kasutamiseks taotleda nõusolek. Sellisel juhul peab nõusoleku taotluses olema põhjalik selgitus, miks andmebaasis olev sort ei ole sobilik ettevõttes kasutamiseks. Nõusoleku põhjuseks võivad olla nt tootja poolt soovitud sordi omadused, mida andmebaasis oleval sordil ei ole. Samuti nt, et saada ei ole soovitud paljunduskategooria (nt C2) seemet (andmebaasis on kategooria E).

Tavapaljundusmaterjali kasutamise nõusolek (üksikluba) antakse üheks hooajaks ning otsusele on märgitud kultuur, sordi nimi ja seemne, seemnekartuli või muu paljundusmaterjali kogused. Kui ettevõtjal jääb ostetud tavaseemet hooajast siiski üle, võib selle ära kasutada ja uuesti nõusolekut ei pea küsima.

Nõusolekut tuleb küsida enne seemne kasutamist, aga taotlus on mõistlik esitada enne seemne ostmist/tellimist (aeg peab olema tõestatav). Seemne ostu/tellimise kuupäeva järgi vaadatakse, mis seis on antud kuupäeval maheseemne andmekogus ja kas luba saab anda või mitte.

Kui ühel omanikul on mitu ettevõtet, siis peab iga ettevõtte küsima eraldi nõusoleku soovitud koguse seemne kasutamiseks.

PTA nõusolekul, üksikloa või üldloa alusel võib kasutada näiteks tavatootmisest pärit maasika-, marjapõõsa-, vaarika- või õunapuustikuid, frigo- ja meristeemtaimi ning tippisibulat.

Tavaseemikust ettekasvatatud istutusmaterjal ei ole ühelgi juhul lubatud liikide puhul, mille kasvu-tsükkel kestab ühe kasvuperioodi (kapsas-, tomat, seller jms).

Oluline on silmas pidada, et tavaseeme peab olema keemiliselt töötlemata ehk puhtimata. Sageli tuleb puhtimata seemet spetsiaalselt (ja varakult) tellida.

Seemne kasutamisega seotud nõuded kehtivad ka vahekultuuride külvamisel.

Koos seemnega külviteenuse kasutamise korral tuleb mahetootjal esitada külviteenuse ja seemne sisseostu dokument ning seemne etikett (etiketi esitamise kohustust ei ole mittesertifitseeritavate taimeliikide puhul) ning kui tegu on tavaseemnega, taotlema nõusolek tavaseemne kasutamiseks.

Kui ostetakse bakterpreparaadiga puhitud mittemaheseemet (nt lutserniseeme), siis tuleb kindlasti veenduda, et kõik puhise koostisained on lubatud nimekirjas, sest bakterpreparaadile võib olla lisatud ka muid aineid (vt lubatud tooted ja ained ptk 11).

Kasutada võib oma ettevõttes toodetud seemet (OTS), seemnekartulit või muud taimset paljundusmaterjali. Mitme ettevõtte koosmajandamisel tohib kasutada ainult oma ettevõtte toodetud seemet (OTS) ja ei ole lubatud kasutada teise maheetevõtte oma toodetud seemet (v.a juhul, kui ettevõtja on äriregistris mõlema ettevõtte juhatuses – kui see muutub, siis tuleb PTAlle saata vastav teavitus).

Tunnustatav tootja võib üksnes esimesel ülemineku aastal kasutada oma toodetud tavaseemet (k.a sügiskülv), mis on toodetud enne üleminekuaja algust, hilisem oma toodetud tavaseemne kasutamine ei ole lubatud.

Heterogeenne paljundusmaterjal on sordita taimne paljundusmaterjal, mis ei vasta ühtlikkuse poolest sordi mõiste nõuetele, kuna on oma omadustelt varieeruv. Tegemist ei ole sortide seguga. Heterogeenne paljundusmaterjal peab olema kantud sordilehte. Eesti turul heterogeenset paljundusmaterjali 2025. a mai seisuga saada ei ole.

7.2.2 Taimse paljundusmaterjali, sh külviseemne, istikute jm tootmine

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa I osa punktid 1.8.2. ja 1.8.6.; III lisa punkt 2.1.3.; artikkel 24 lõige 1. (EL) 2021/1189.

Nõue

Emataimed, kui tegemist on seemnetega, ning ema- ja isataimed, kui tegemist on vegetatiivse paljundusmaterjaliga, kasvatatakse mahetaimekasvatuse nõuete kohaselt vähemalt ühe põlvkonna jooksul ning mitmeaastaste taimede puhul kahe kasvuperioodi jooksul.

Erandina võivad mahepõllumajandusliku taimse paljundusmaterjali tootjad kasutada mittemahepõllumajanduslikku taimset paljundusmaterjali, kui emataimi või asjakohasel juhul muid taimse paljundusmaterjali tootmiseks ettenähtud taimi ei ole saada piisavas koguses ega piisava kvaliteediga.

Sellise paljundusmaterjali kasvatamiseks peavad olema täidetud järgmised tingimused:

- ◆ taimset paljundusmaterjali ei ole pärast saagikoristust töödeldud muude taimekaitsevahenditega kui mahetootmises lubatud taimekaitsevahendid;
- ◆ kasutatud mittemahe taimne paljundusmaterjal ei ole selliste liikide seemik, mille kasvutsükkel seemiku ümberistutamisest kuni toote esimese saagikoristuseni kestab vaid ühe kasvuperioodi;
- ◆ taimset paljundusmaterjali on kasvatatud kooskõlas kõigi muude mahetaimekasvatuse nõuetega;
- ◆ mittemahepõllumajandusliku taimse paljundusmaterjali kasutamise üksikluba ehk **PTA nõusolek** on saadud enne selle materjali külvamist või istutamist või kehtib sellele paljundusmaterjalile üldluba.

Kasvatada võib ka üleminekuaja seemikuid, mille kasvatamisel on järgitud, et:

- ◆ seemikud on kogu vähemalt 12 kuud kestva kasvuperioodi jooksul alates seemnetest kuni seemikute valmimiseni kasvanud põllul, millel täitub sama perioodi jooksul vähemalt 12 kuu pikkune üleminekuage, või
- ◆ seemikud on kasvanud mahepõllumajanduslikul või üleminekuaja põllul või mullas pottides (lubatud erandi puhul) ning on kasvatatud üleminekuaja seemnetest, mis on korjatud taimedelt, mida on kasvatatud põllul, millel täitub sama perioodi jooksul vähemalt 12 kuu pikkune üleminekuage.

Maheseemnekasvatustes tuleb lisaks mahenõuetele järgida üldisi seemnekasvatuse ja seemne märgistamise nõudeid.

Söödaseemnesegude pakendi märgistamisel esitatakse teave segu täpsete koostisosade kohta, mis on esitatud iga koostisosaliigi ja vajadusel sortide massiprotsendina ning mis on märgistatud mahe, üleminekuaja või mittemahe seemnetena. Kui segu sisaldab mittemahe seemneid, esitatakse märgisel teave: „Segu kasutamine on lubatud ainult loa kohaldamisalas ja selle liikmesriigi territooriumil, mille pädev asutus on andnud loa kõnealuse seemnesegu kasutamiseks kooskõlas määruse (EL) 2018/848 (mis käsitleb mahepõllumajanduslikku tootmist ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamist) II lisa punktiga 1.8.5.“

Mida kontrollitakse?

Põlluraamat, ostetud seemne etiketid, müügipakendite etiketid, raamatupidamisdokumendid. Põllu visuaalne kontroll.

Selgitus

Ka seemne jm paljundusmaterjali kasvatajad peavad tavaseemne kasutamiseks jälgima maheseemne andmebaasi, saadaolevaid paljunduskategooriaid ja üldluba. Kui üldloa nimekirjas vastava liigi/sordi seemet pole, siis peab küsima PTAlt nõusoleku tavaseemne kasutamiseks.

Maheseemet saab kasvatada ainult üleminekuaja läbinud maal (maa peab olema külvamise hetkel mahe).

Näide: Teravilja C1 kategooria tavaseeme külvatakse mahemaale. Kui kasvatamisel järgitakse mahepõllumajanduse ja seemnekasvatuse nõudeid, siis on saadud C2 seemnesaak mahe.

Üleminekuaja seemne saamiseks peab enne saagi koristust üleminekuage olema kestnud vähemalt 12 kuud. Seega käsitletakse üleminekuaja seemnena teisel ülemineku aastal koristatud seemet (nii suvi- kui talivilja oma).

Mitmeaastaste taimede puhul (nt köömen, sigur) annab taim seemet teisel kasvuaastal. Kui seeme külvati mahemaale, on teisel aastal saadud seemnesaak mahe. Kui seeme külvati 2. a üleminekuaja maale, siis kuigi saak koristati juba mahemaalt, on koristatud toodang ikkagi üleminekuaja seeme, sest külv toimus üleminekuaja maale.

Mahepõllumajandusliku taimse paljundusmaterjali tootmisel tuleb järgida taimse paljundusmaterjali tootmisega seotud üldisi nõudeid, millele lisanduvad mahetootmisega seotud nõuded.

Üldisi nõudeid vt PTA kodulehelt:

- ◆ Taimekasvatus > [Seemned](#),
- ◆ Taimekasvatus > [Taimed](#),
- ◆ Taimekasvatus > Kartul > [Seemnekartul](#).

Kui seemnepõld on tunnustatud põldtunnustaja poolt ning seemne kvaliteedi näitajad on vastavuses seemnete sertifitseerimise nõuetega ja seemnepartiid sertifitseeritakse, on maheseemne tarnijal võimalus esitada need seemnepartiid [taimse paljundusmaterjali andmebaasi](#).

Seemnete sertifitseerimisega tegeleb PTA taimetervise ja paljundusmaterjali osakond.

7.3 Eristatavus taimekasvatuses

7.3.1 Eristatavus mahe- ja mittemahetaimekasvatuseks kasutataval maal

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 9 lõiked 2, 6, 10; artikkel 28 lõige 1; artikkel 38 lõige 1; artikkel 39 lõige 1 punkt c.

Nõue

Mahepõllumajanduslikuks taimekasvatuseks kasutatav maa on mittemahepõllumajanduslikust maast selgelt eristatav.

Mida kontrollitakse?

Põldude vaatlus koos kaardimaterjali ja taimekasvatusplaaniga.

Mittemahepõlluga piirnemise korral küsitakse kasutatavaid ettevaatusmeetmeid saastumise vältimiseks. Vajadusel riskipõhine kontroll ettevaatusmeetmete rakendamise kontrolliks.

Selgitus

Selge eristatavus tavatootmispõldudest on soovitatav tagada kaitseriba (nt rohumaariba, postid) või loodusliku piirdega (nt tee, kraav, hekk). Kaitseribana võib nt käsitleda ka põhikultuuri riba, juhul kui seda koristatakse eraldi ega turustata mahedana. Kaitseriba võib ka jääda koristamata. Kaitseriba peaks olema piisavalt lai, et naaberettevõtte tegevuse tulemusel ei toimuks taimekaitsevahendite saastet mahepõllumajanduslikule maale. Sobiva viisi eristatavuse tagamiseks valib tootja ise.

7.3.2 Mahe-, üleminekuaja- ja mittemahetaimekasvatus ühes ettevõttes, paralleelkasvatus

Nõude alus: (EL)2018/848 artikkel 9 lõige 7 punkt b, lõiked 8, 9, 10. MtM § 5 lõiked 1 ja 3.

Nõue

Ettevõtte võib jagada selgelt ja tõhusalt eraldatud mahepõllumajanduslikeks, üleminekuaja ja mittemahepõllumajanduslikeks tootmisüksusteks, kui mittemahepõllumajanduslikes tootmisüksustes kasvatatakse taimede puhul erinevaid kultuure või erinevaid sorte, mida on võimalik kergesti eristada.

Erandina võib vähemalt 3-aastast kasvatusperioodi vajavate mitmeaastaste taimede puhul kasvatada kergesti mitteeristavaid sorte või samu sorte tingimusel, et kõnealune tootmine toimub ülemineku-kava raames ning et üleminek mahetootmisele viiakse lõpule maksimaalselt 5 aasta jooksul. Sellistel juhtudel:

- tuleb teavitada PTAd** iga asjaomase toote saagikoristuse algusest vähemalt 48 tundi ette;
- tuleb teavitada PTAd** pärast saagikoristuse lõpetamist asjaomastes üksustes koristatud saagi täpsete koguste ja toodete eraldi hoidmiseks võetud meetmete kohta;
- PTA kinnitab** igal üleminekukava rakendamise algusele järgneval aastal üleminekukava ning tõhusa ja selge eraldihoidmise tagamiseks võetavad meetmed.

Teadus- ja hariduskeskuste, taimlate, seemnete paljundamise ja aretustegevuse puhul ei kohaldata eri liikide ja eristuvate sortide nõuet.

Kui ettevõtte kõiki tootmisüksusi ei majandata mahepõllumajanduslikult, siis tuleb arvestada järgnevaga:

- ◆ hoida mahe ja üleminekuaja tootmisüksustes kasutatavad tooted eraldi mittemahe tootmisüksustes kasutatavatest toodetest;
- ◆ hoida eraldi mahe, üleminekuaja ja mittemahe tootmisüksustes toodetud tooted;
- ◆ pidada asjakohast arvestust, et näidata tootmisüksuste ja toodete tõhusat eraldamist.

Mida kontrollitakse?

Võrreldakse põldudel kasvavaid kultuure taimekasvatuse plaaniga, tuvastatakse, kas saaduseid hoiustatakse eraldi.

Ülemineku kava, põlluraamat ja saagi kasutus.

Selgitus

Paralleelkasvatuse all mõistetakse seda, kui mahe ja tavatootmises kasvatatakse samade liikide mitteeristuvaid sorte. Paralleelkasvatus lubatud ei ole, välja arvatud erandjuhul puuviljakasvatuses.

Näide: Ettevõttes on nii mahe, 1. üleminekuaasta, 2. üleminekuaasta kui ka tavapõlde ning kasvatatakse kaera ja otra, siis võib nt kaer kasvada nii 1. üleminekuaasta, 2. üleminekuaasta kui ka üleminekuaja läbinud põldudel, kuid need saagid tuleb eraldi hoida ja märgistada, et ei tekiks segunemist. Samal ajal ei tohi ettevõttes kaera kasvatada tavapõllul. Küll aga võib tavapõllul kasvatada otra, kui seda ühelgi mahetootmise põllul ei kasvatata.

NB! Püsirohumaad ei saa maheettevõttes olla üheaegselt mahe- ja mittemahepõllumajanduslikud. Küll aga võivad püsirohumaad olla erinevas staatuses (nt 1. aasta üleminek, 2. a üleminek, mahe). Üldjuhul on püsirohumaade puhul aga võimalus taotleda üleminekuaja lühendamist.

Kui ettevõttesse on tulnud juurde mittemahe rohumaad pärast taotluse „Ettevõtte tunnustamise taotlemine või jätkamine“ esitamist (15. juuni), siis ka sellele maale saab taotleda maa üleminekuaja lühendamist, mis on positiivse otsuse korral taotluse esitamise hetkest mahe. Kui üleminekuajaga ei lühendata, algab rohumaale tavapärase pikkusega üleminekuage arvestades selle maa esitamisest PTAl.

Kui viljapuu- ja marjaaedades soovitakse väliselt sarnaseid või samu sorte kasvatada nii mahe- kui ka mittemahepõllumajanduslikult, siis tuleb koostada üleminekukava, kus näidatakse vastavad kultuurid ning kuidas üleminek mahetootmisele viiakse lõpule maksimaalselt 5 aasta jooksul.

7.3.3 Eristatavus taimekasvatussaaduste tootmisel ja ladustamisel

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 9 lõiked 6 ja 10; artikkel 34 lõiked 1 ja 3; artikkel 38 lõige 1 punktid a, b ja c; artikkel 39 lõige 1; III lisa punkt 7. (EL) 2021/2119 artiklid 2, 3. MPÖS § 10 lõige 1 punkt 1.

Nõue

Mistahes alltöövõtu raames (tava-mahe ja mahe-mahe ettevõtja vahel) kasutatavatest masinast, seadmetest, hoonetest, rajatistest jm tuleb **PTAd teavitada**.

Masinaid ja seadmeid tuleb enne mahepõllumajanduslike taimekasvatussaaduste tootmist puhastada ning puhastustoimingud kirjalikult fikseerida.

Ladustamisel peab olema tagatud partiide identifitseerimine ning ära tuleb hoida toodete segimine või saastumine toodete ja/või ainetega, mis ei vasta mahepõllumajanduse nõuetele.

Hoonetes ja rajatistes on mahe, üleminekuaja ja mittemahe toodete ladustamine ruumiliselt või ajaliselt eraldatud. Visuaalsel vaatlusel peab olema selgesti arusaadav, milline partii on mahe, üleminekuajal või mittemahe.

Enne mahetoodete ladustamist kasutatakse kohaseid tõhusaid puhastusmeetmeid. Puhastustoimingud peavad olema kirjalikult fikseeritud.

Teenuse (alltöövõtu) kasutamisel jääb ettevõtja ise vastutavaks mahetootmise nõuete täitmise eest. PTA kontrollib alltöövõtja tegevuse mahenõuetele vastavust alltöövõttu kasutava mahetootja kontrolli raames.

Mida kontrollitakse?

Võrreldakse, kas tegevused on kooskõlas esitatud andmetega, kas ladustamisel on partiid selgelt märgistatud ja eristatavad (kirjalikult tahvlil vm).

Tuvastatakse, kas ettevõttes kasvatatavate kultuuride viljelemiseks on vajalik tehnika olemas ja kas seda on kasutatud.

Teenuse kasutamisel v teenuse osutamisel kontrollitakse kirjalikult fikseeritud puhastusmeetmeid. Kuidas toimub masinate, seadmete, rajatiste puhastamine, kuidas on tagatud taimekasvatussaaduste eristatavus.

Saatedokumendid, põlluraamatu andmed saagi koguste kohta, sisse ostetud saaduste ja välja müüdud saaduste kogused.

Kontrollitakse, kas puhastustoimingud on kirjalikult fikseeritud.

Selgitus

„Tootmisüksuse ja tegevuste kirjelduse“ dokumendis peab olema kirjeldus oma ettevõtte masinate, seadmete, hoonete, rajatiste jm kasutamise kohta. Tunnustatavad ettevõtted esitavad selle PTAle koos tunnustamise taotlusega, jätkavad tootjad peavad seda ajakohastama ja esitavad selle PTAle kontrolli käigus.

Alltöövõttust (nii ise teenuse osutamisest mahe- või tavaettevõttele kui ka mahe- või tavaettevõtte teenuse kasutamisest) tuleb PTAd teavitada taotlusega „Ettevõtte tunnustamise taotlemine või jätkamine“ ning kui pärast selle taotluse esitamist toimuvad muudatused, tuleb PTAd teavitada vormiga „[Kliendi teavitus](#)“.

Kui kasutatakse nt tavaettevõtte ladu, kuivatit, sorteerit, kombaini või traktorit, on väga oluline enne mahetooraine käitlemist ruumide ja seadmete korralik puhastamine ja puhastustoimingute fikseerimine, mille vormi võib ise valida (nt põlluraamatus).

Ladustamisel tagatakse ruumiline või ajaline eristatavus nt hoidla erinevate osade kasutamisega või ladustamisega eri aastaaegadel. Kui nt mahe- ja tavateravilja hoitakse kõrvuti salvedes, on soovitatav kasutada topeltseinu, et kindlasti välistada nende segunemine.

Mistahes alltöövõtu kasutamisel on soovitatav alltöövõtjaga sõlmida kirjalik leping, kus on sätestatud teenuse sisu ning kinnitatud, et teenuse osutaja täidab mahetootja toodangu käitlemisel mahepõllumajandusest tulenevaid nõudeid ja võimaldab kontrollida oma ettevõtte seda osa, mis puudutab mahetootja toodangut.

Kui kirjalikku lepingut pole, vastutab mahenõuete täitmise eest ainult teenust kasutav mahetootja, kes ühtlasi peab tagama, et PTA ametnikul on võimalik teenuse osutamist kontrollida.

Üldine vastutus mahetoodangu nõuetekohasuse eest lasub kokkuvõttes alati mahetootjal.

7.3.4 Eristatavus väetiste ja taimekaitsevahendite hoidmisel

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 9 lõige 6; lõige 10 punktid a ja c; III lisa punkt 7.2.

Nõue

Ettevõtte mahetootmisüksuses on keelatud hoida neid väetisi, mullaomaduste parandajaid ja taimekaitsevahendeid, mida ei ole nimetatud määruse EL 2021/1165 lisade I ja II nimekirjas.

Ettevõttes, kus tegeletakse nii mahe- kui ka mittemahepõllumajandusliku taimekasvatusega, hoitakse mahetootmises mittelubatud aineid selles ettevõtte osas, kus ei tegeleta mahepõllumajandusliku taimekasvatusega.

Mida kontrollitakse?

Tuvastatakse, et mahetootmisüksuses ei hoita mittelubatud aineid.

Hoonete või rajatiste plaan, kui koos on mittemahe- ja mahetootmine.

Selgitus

Mahetootmises mittelubatud väetised, mullaomaduste parandajad ja taimekaitseks kasutatavad ained peavad olema ladustatud selliselt, et ei toimuks kokkupuudet mahe- või üleminekuaja toodanguga ega segiminekut mahetootmises lubatud ainete ja vahenditega. Vastavaid vahendeid tuleb hoida eri hoonetes või sama hoone eri ruumides või selgelt määratletud osades. Selline tegevus ja vastavad asukohad tuleb kirjeldada dokumendis „Tootmisüksuse ja tegevuste kirjeldus“.

7.3.5 Mittemaheloomade karjatamine mahepõllumajanduslikul rohumaal

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 39 lõige 1 punktid a ja b; II lisa II osa punkt 1.4.2.1.

Nõue

Mittemahepõllumajanduslikud loomad võivad kasutada mahepõllumajanduslikku karjamaad igal aastal piiratud ajavahemiku jooksul tingimusel, et loomi peetakse sellel maal keskkonnahoidlikul viisil ning et samal ajal ei ole sellel karjamaal mahepõllumajanduslikke loomi.

Nimetatud tegevusest tuleb **PTAd teavitada** enne karjatamise algust.

Mida kontrollitakse?

Jälgitakse, et mittemahepõllumajanduslikult ja mahepõllumajanduslikult peetavaid loomi ei karjatata koos.

PRIA loomade registri väljavõte.

Selgitus

Tavaloomad võivad pärineda nii oma ettevõttest kui ka muust ettevõttest.

Piiratud ajavahemik tähendab meie kliimas vegetatsiooniperioodi.

Kui oma või teise ettevõtte tavaloomi karjatatakse mahepõllumajanduslikul maal, siis tuleb sellest PTAd teavitada taotlusega „Ettevõtte tunnustamise taotlemine või jätkamine“ ning kui pärast selle taotluse esitamist toimuvad muudatused, tuleb PTAd teavitada vormiga „[Kliendi teavitus](#)“.

7.4 Väetamine

7.4.1 Väetamiseks lubatud ainete kasutamine, s.h mikroorganismid

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 24 lõige 1 punkt b. (EL) 2021/1165 artikkel 2; II lisa. (EL) 2018/848 II lisa I osa punktid 1.9.3., 1.9.6., 1.9.7., 1.9.9.

Nõue

Kasutada võib ainult vajalikul määral üksnes määruse EL 2021/1165 II lisas viidatud väetisi ja mullaomaduste parandajaid, tingimusel et need on kooskõlas väetistooteid ja loomseid kõrvalsaadusi käsitlevate EL ja siseriiklike asjakohastele õigusnormidega.

Mulla üldseisundi parandamiseks või toitainete kättesaadavuse suurendamiseks mullas või põllukultuurides võib kasutada mikroorganisme sisaldavaid valmistisi.

Komposti aktiveerimiseks võib kasutada asjakohaseid taimseid valmistisi ja mikroorganisme sisaldavaid valmistisi.

Väetiste ja mullaomaduste parandajate kasutamise kohta peab pidama arvestust, sealhulgas iga toote kasutamise kuupäev või kuupäevad, toote nimetus, kasutatud kogus ning asjaomased põllukultuurid ja põllud.

Mida kontrollitakse?

Põlluraamat, saatedokumendid, ostukviitungid.

Selgitus

Mahetootmises kasutada lubatud väetiste, mullaomaduste parandajate ja toitainete loendeid vt ptk 11.2.

Tööstuslikust tootmisest pärit tavasõnnikut ei ole lubatud kasutada. Tööstuslik tootmine pole täpselt defineeritud, seega vaadatakse iga juhtumit eraldi (nt kas kasutatakse GMO sööta, rutiinselt antibiootikume ja hormoonpreparaate). Üldjuhul ei sobi tavatootmisest pärit sea- ja linnusõnnik. Vt ka ptk 11.2.

Kui mahetootja soovib kasutada tavatootmisest pärit sõnnikut, siis peab ta esitama PTAlle kinnituskirja tavatootmise ettevõttest, et selles ettevõttes ei kasutata loomade söötmisel GMO-d sisaldavat sööta ega ka rutiinselt antibiootikume ja hormoonpreparaate.

Tavatootmisest (k.a mahetootmisest) pärit sõnniku puhul tuleb erilist tähelepanu pöörata kasutatud allapanule. Kui loomade allapanuks on kasutatud tavateraviljapõhku, mida on töödeldud taimekaitsevahenditega, siis sellise sõnniku kasutamisel võib toimuda mahetoodangu saastumine mahepõllumajanduses lubamatute taimekaitsevahendite jääkidega. Tootja peab seda arvestades hindama võimalikku riski ja vastavalt sellele tegema otsuse, kas sellist sõnnikut hankida või mitte.

Erinevate toodete kasutamise lubatavust saab kontrollida nimekirjast PTA kodulehel Mahepõllumajandus > Taimekasvatuse > „[Mahetootmisel sobivad väetised, mullaomaduste parandajad, toitained ja taimekaitsevahendid](#)”. Kui vastavat toodet selles nimekirjas pole, saab toodet otsida ka üle-euroopalisest mahepõllumajanduse nõuetele vastavate sisendite (väetised, taimekaitsevahendid jt) andmebaasist „[European Input List](#)”.

Turule tuleb järjest rohkem väetisi jt mullaomaduste parandajaid, mis on mahetootmises lubatud ning kõik tooted ei pruugi olla kantud eelnimetatud andmebaasidesse. Sellisel juhul tuleb ise hinnata, kas toode sisaldab vaid mahedas lubatud koostisosi. Kui hindamisel soovitakse abi PTAlt, tuleb PTAle esitada ka konkreetse toote kirjeldus ja koostis.

Kindlasti tuleb toote kasutamisel järgida sellele kehtestatud kasutustingimusi ja piiranguid.

Kui tootele on mahepõllumajanduses kohaldatud rangemad kasutamistingimused, nt puutuha puhul peab kasutatud puit olema pärast langetamist keemiliselt töötlemata, siis tuleb enne toote ostmist veenduda (saada toote müüjalt kinnitus), et vastav tingimus on täidetud.

Kui väetises sisaldub mineraalne osa, siis peab see olema registreeritud Eesti väetiseregistris. Kui tegemist on 100% orgaanilist (taimset või loomset) päritolu väetisega, siis seda toodet väetiseregistris ei registreerita.

7.4.2 Sõnnikuga antav lämmastiku kogus

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa I osa punkt 1.9.4. VeeS 161, lõiked 1, 12. MEMm nr 73.

Nõue

Ühes ettevõttes kasutatav sõnniku kogus ei tohi ületada 170 kg lämmastikku kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta aastas.

Sõnniku kasutamisel tuleb arvestada, et 1 ha kohta võib anda kuni 170 kg lämmastikku, kaasa arvatud karjatamisel maale jäävas sõnnikus sisalduv lämmastik.

Mida kontrollitakse?

Hinnatakse taimiku väetusfooni põldudel.

Põlluraamatu andmete põhjal arvutatakse N kogus hektari kohta, kusjuures arvestatakse lisaks ka karjatamisel maale jääva sõnnikus sisalduva lämmastikuga.

Selgitus

Põllule antav N kogus sõltub sõnniku N sisaldusest. Arvestuslikud N sisaldused on leitavad maaeluministri määruse nr 73 „Eri tüüpi sõnniku toitainesisalduse arvutuslikud väärtused, põllumajandusloomade loomühikuteks ümberarvutamise koefitsiendid ja sõnnikuhoidla mahu arvutamise metoodika” lisad 4 ja 5.

Näide: Ettevõttes anti 1,5 ha püsirohumaale 38 t lüpsilehmade tahesõnnikut, mille N sisaldus oli 4,36 kg/t. Lisaks karjatatakse antud alal 10 lüpsilehma 5 päeva. Maksimaalse lubatud N koguse leidmiseks antud pinna kohta korrutatakse lubatud N kogus (170 kg) hektarite arvuga (1,5 ha), ehk $170 \times 1,5 = 225$ kg N.

Põllule laotatakse sõnnikuga $38 \times 4,36 = 165,7$ kg N. Lisaks tuleb arvestada karjatamisel sõnnikuga põllule jääva N kogusega, mille arvutamiseks saab kasutada „Veiste karjamaa kalkulaatorit”. Selgub, et karjatamisel jääb põllule 18,5 kg N.

Laotatava sõnniku ja karjatamisel põllule jääva sõnniku N kogused liidetakse ($165,7 + 18,5 = 184,2$ kg N). Sõnniku kogus on normi piires.

7.5 Taimekaitse

7.5.1 Ennetusabinõud taimekaitsel

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 6 punktid d, e, f, g, h; II lisa I osa punkt 1.10.

Nõue

Taimekahjustajate, -haiguste ja umbrohu vältimiseks kaitstakse taimi peamiselt järgnevaga:

- ◆ sobivate liikide, sortide ja heterogeense materjali valik;
- ◆ sobiv külvikord;
- ◆ kahjurite looduslike vaenlaste leviku soodustamine;
- ◆ maaviljelusmeetodid, nagu mehhaanilised ja füüsikalised võtted, biofumigeerimine;
- ◆ termilised protsessid (nt solarisatsioon ja katmikkultuuride puhul pinnase pealmise kihi aurutamine kuni 10 cm sügavuselt).

Mida kontrollitakse?

Hinnatakse visuaalselt põldudel kasvavat taimikut (kultuuri tihedust, umbrohtumust). Kultuuride tuvastamisel on aluseks PRIA „[Põllumajanduskultuuride loetelu](#)“.

Põlluraamat (maaharimine, külviaeg ja -norm jm), külvikorraplaani jm andmed.

Selgitus

Tootja peab rakendama eelkõige sobivat külvikorda ja rakendama sobivaid maaviljelusmeetodeid.

Juhul, kui kultuur ebasoodsate olude tõttu ikaldus, tuleks sellest kindlasti PRIAt kirjalikult teavitada ning vajadusel esitada muudatustaotlus, soovitatavalt 15 tööpäeva jooksul. Nii on võimalik hoiduda järgnevatest arusaamatustest, toetussumma täiendavast vähendamisest või toetusest ilmajäämisest.

Nõuetes nimetatud termin biofumigeerimine tähendab peamiselt ristõieliste haljasväetiskultuuride kasvatamist, mis pärast nende segamist pinnasega vabastavad mulda aineid, mis hävitavad patogeene pinnases. Solarisatsioon on kasutatav köögiviljanduses, kus kilet, enamasti polüetüleen, kasutatakse mitme nädala jooksul kõrgeima päikesekiirguse ja kõrgeima temperatuuri korral, et muld hoiaks temperatuuri üle 65 °C.

7.5.2 Lubatud ainete kasutamine taimekaitsel

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 24 lõige 1 punkt a; II lisa I osa punktid 1.10.2-1.10.3. (EL) 2021/1165 artikkel 1; LISA I.

Nõue

Taimekahjustajate ja -haiguste tõrjeks võib vajalikul määral kasutada üksnes määruse 2021/1165 I lisas nimetatud toimeainete põhiseid tooteid.

Tuleb pidada arvestust, mis tõendab selliste toodete kasutamise vajadust, sealhulgas tuleb registreerida toote nimetus, selle toimeained, kasutatud kogus, asjaomased põllukultuurid ja põllud ning tõrjutav kahjur või haigus ning toote kasutamise kuupäev(ad).

Lõksudes ja püünistes kasutatavate toodete, v.a feromoonipüüniste puhul peavad lõksud ja/või püünised ära hoidma ainete pääsemise keskkonda ning ainete ja kasvatatavate kultuuride kokkupuutumise. Lõksud tuleb pärast kasutamist kokku korjata ja ohutult kõrvaldada.

Mida kontrollitakse?

Hinnatakse nõuete täitmist põldudel, aedades ja istandikes.

Arvestuse pidamine, põlluraamat (kus on kirjas taimekahjustajate esinemine), saatedokumendid, ostuarved.

Selgitus

Toote kasutamise vajadust tõendavaks dokumendiks on nt põlluraamat, kuhu on märgitud taimekahjustajad või -haigused, mille vastu töötlus toimus.

Mahetootmises kasutada lubatud taimekaitsevahendite toimeainete loendit vt ptk 11.1.

Erinevate toodete kasutamise lubatavust saab kontrollida nimekirjast PTA kodulehel Mahepõllumajandus > Taimekasvatus > „[Mahetootmisse sobivad väetised, mullaomaduste parandajad, toitained ja taimekaitsevahendid](#)“. Kui vastavat toodet selles nimekirjas pole, saab seda otsida ka üle-euroopalisest mahepõllumajanduse nõuetele vastavate sisendite (väetised, taimekaitsevahendid jt) andmebaasist „[European Input List](#)“.

Kõik tooted ei pruugi olla kantud eelnimetatud andmebaasidesse. Sellisel juhul tuleb ise hinnata, kas toode sisaldab vaid mahedas lubatud koostisosi. Kui hindamisel soovitakse abi PTAlt, tuleb PTAlle esitada ka konkreetse toote kirjeldus ja koostis.

Kindlasti tuleb toote kasutamisel järgida sellele mahetootmises kehtestatud kasutustingimusi ja piiranguid.

Kasutatavad taimekaitsevahendid peavad olema kantud Eesti taimekaitsevahendite registrisse ning lisaks tuleb järgida ka nende kasutuslubades täpsustatud tingimusi.

7.5.3 Puhastus- ja desinfitseerimisvahendite ja kahjuritõrjevahendite kasutamine hoonetes, ruumides ja rajatistes

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 24 lõige 1 punktid f, g; lõige 3 punktid a, b; II lisa I osa punktid 1.10.2.-1.11; III lisa punkt 7.5. (EL) 2021/1165 artikkel 5 punktid 2, 3, 4.

Nõue

Kahjurite tõrjeks on lubatud kasutada ainult määruse (EL) 2021/1165 LISA I nimekirjas olevate toimeainete põhjal toodetuid tooteid.

Rodentsiidide e. näriliste tõrje vahendi kasutamine on lubatud ainult lõksudes.

Alates 1.01.2027 kehtestatakse taimekasvatuseks kasutatavate hoonete ja rajatiste, sealhulgas põllumajandusettevõtte laoruumide puhastus- ja desinfitseerimisvahendite nimekiri. Praegu sellist toodete kasutamise piiravat nimekirja ei ole.

Ettevõtjad peavad kõnealuste toodete kasutamise kohta arvestust, sealhulgas iga toote kasutamise kuupäev või kuupäevad, toote nimetus, selle toimeained ning kasutamise koht.

Mida kontrollitakse?

Hinnatakse hoonete seisundit.

Ostudokumendid ja toote kasutamisega seotud dokumendid.

Selgitus

Ladudes ja muudes tootmishoonetes saab kahjuritõrjeks kasutada ainult neid vahendeid, mis on lubatud mahetaimekasvatuses. Lubatud toimeainete nimekirjad vt ptk 11.1. Erandiks on rodentsiidid, mis on lubatud ainult lõksudes.

Taimakasvatuseks kasutatavate hoonete ja rajatiste puhastus- ja desinfitseerimisvahendite lubatud nimekirja kehtestamiseni saab kasutada üldiselt turule lubatud vastavaid puhastus- ja desovahendeid. Kindlasti tuleb järgida konkreetsete toodete kasutamise nõudeid. Eelistada tuleks looduslikke ja võimalikult keskkonnasõbralikke vahendeid.

Kõigi kasutatud vahendite kasutus tuleb registreerida, registreerimise vormi valib ettevõtja ise.

7.6 Kasvuhooned

7.6.1 Taimede kasvatamine mullas

(EL) 2018/848 II lisa I osa punkt 1.1. ja 1.4., punkt 1.9.2. alapunkt b.

Nõue

Mahepõllumajanduskultuure kasvatatakse elavas mullas või elavas mullas, mida on segatud või väetatud mahetootmises lubatud materjalide ja toodetega, vahetult aluspinnase ja aluspõhjakiivimite peal.

Kasvuhoonetes kasutatakse soovitatavalt üheaastaseid haljasväetistaimi ja liblikõielisi taimi ning taimede mitmekesisust.

Erandina on lubatud taimede potis kasvatamine selliste maitsetaimede ja dekoratiivtaimede puhul, mida müüakse lõpptarbijale koos potiga.

Erandina on lubatud ümberistutamiseks mõeldud seemikute või istikute kasvatamine pottides.

Mida kontrollitakse?

Katmikala visuaalne kontroll.

Pottides kasvatamisel kontrollitakse, kas see toimub mullas ning pottides ja mitte lavatsitel (peenrakastides); kas potis kasvatatud taimi müüakse lõpptarbijale koos potiga.

Arvestuse pidamine: raamatupidamisdokumendid (saatedokumendid, arved jm).

Selgitus

Taimed peavad kasvama maapinnal olevas mullas. Kasvuhoone ei tohi olla vundamendi põhjaga eraldatud aluspinnasest. Kasvuhoone maapinnale laotatud kasvukottides ja lavatsitel taimede kasvatamine on keelatud.

Kasvuhoonetootmise puhul täidetakse üldisi mahetaimkasvatuse nõudeid, kaasa arvatud nõudeid üleminekuajale. Mulla viljakust säilitatakse ja suurendatakse haljasväetistaimede, liblikõieliste taimede, taimede mitmekesisuse ning lubatud väetusainete abil.

Erandina on lubatud maitse- ja dekoratiivtaimede kasvatamine pottides, kui need turustatakse samades pottides lõpptarbijale ning seemikute ja istutusmaterjali kasvatamine pottides/konteinerites ümberistutamiseks.

Pottides kasvatamisel rakenduvad mahetaimkasvatuse nõuded, sh peab pottides olev muld pärinema mahetootmisest või kasutatakse muud mahetootmises lubatud kasvusubstraati.

Kasvatamine peab toimuma mullas pottides ja mitte lavatsitel (peenrakastides) ning taimed tuleb müüa sama potiga lõpptarbijale.

NB! Kui potis kasvanud taimed/võrsed lõigatakse müümiseks maha, ei ole tegemist mahetootmisega ning sellisele tootmisele mahetunnustust taotlema ei saa. Maha lõigatud võrseid ei saa mahemärgistada, need on tavatooted.

7.6.2 Idandite ja võrsete kasvatamine ainult niisutamise teel

(EL) 2018/848 II lisa I osa punktid 1.2 ja 1.3.

Nõue

Erandina on lubatud:

- ♦ selliste idandatud seemnete, sealhulgas idandite, võrsete ja noortaimede tootmine, mis kasvavad üksnes seemnetes olevatest toiduvarudest, niisutades neid puhtas vees, tingimusel et seemned on mahepõllumajanduslikud. Keelatud on kasvusubstraadi kasutamine, välja arvatud inertse keskkonna kasutamine seemnete niiskena hoidmiseks, kui kõnealuse inertse keskkonna komponendid on kooskõlas mahetootmise nõuetega.
- ♦ siguripeade kasvatamine puhtas vees, tingimusel et taimne paljundusmaterjal on mahepõllumajanduslik. Kasvusubstraadi kasutamine on lubatud üksnes juhul, kui selle komponendid on kooskõlas mahetootmise nõuetega.

Taimede kasvatamine toiteainete lahuses ehk hüdropooniline tootmine on mahetootmises keelatud.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse taimede kasvukohta.

Arvestuse pidamine: raamatupidamisdokumendid (seemne ostudokumendid, saatedokumendid, arved jm).

Selgitus

Kasvatamisel tohib kasutada üksnes seemnete enda toitainevarusid ja puhast vett ja maheseemet. Seemnete niiskena hoidmiseks kasutatakse mahetootmisesse sobilikku inertset materjali, näiteks kookosmatte jm.

Hüdropooniline tootmine, mis mahetootmises lubatud ei ole, on meetod, mille puhul looduslikult mitte vees kasvavaid taimi (nt tomat, kurk) kasvatatakse toiteainelahuses, kasutades juuri kinni hoidva pinnasena inertset materjali.

7.7 Seenekasvatus

7.7.1 Kasvusubstraat seente kasvatamiseks

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa I osa punkt 2.1. (EL) 2021/1165 II lisa.

Nõue

Seente kasvatamisel võib kasutada substraate ehk toitekeskkondi, mis koosnevad ainult järgmistest koostisosadest:

- ◆ laudasõnnik ja virts, mis on saadud mahepõllumajanduslikust või ülemineku teisel aastal olevast tootmisüksusest;
- ◆ ainult juhul, kui laudasõnnik ja virts pole mahepõllumajanduslikuna kättesaadavad, võib kasutada tavapõllumajandusest pärit laudasõnnikut ja virtsa, aga mitte rohkem kui 25% substraadi koostisosade kogukaalust (v.a kattematerjal ja lisatud vesi) enne kompostimist;
- ◆ muud mahepõllumajandusest pärinevad tooted;
- ◆ keemiliselt töötlemata turvas;
- ◆ pärast langetamist keemiliselt töötlemata puit;
- ◆ üksnes vajalikul määral määruse 1165 II lisasse kantud mineraalaineid (vt ptk 11.2);
- ◆ vesi;
- ◆ muld.

Mida kontrollitakse?

Hinnatakse visuaalselt substraadi koostise nõuetele vastavust.

Ostudokumendid ja saatedokumendid, arvestuse pidamine seente kasvatamiseks kasutatava kasvusubstraadi jm kohta.

Selgitus

Seeni kasvatatakse lubatud koostisosadest koonevas substraadis, sh peab kasutatav muld olema mahepõllumajandusele ülemineku läbinud maalt. Tavasõnnik ei tohi olla pärit tööstuslikust tootmisest.

Seente kasvatamisel tuleb arvestada ka üldisi mahepõllumajanduse nõudeid (nt taimekaitse jm).

7.8 Taimede või seente korjamine mitteharitavatelt aladelt

7.8.1 Taimede või seente korjamiseks kasutatavate alade kaart ja korjatavate liikide nimekiri

Nõude alus: MtM § 4 lõige 4 punktid 1 ja 2.

Nõue

PTAle esitatakse maakasutuse kaart vähemalt mõõtkavas 1 : 10 000, millele on kantud taimede ja seente korjamiseks kasutatavate alade piirid ja pindalad, samuti alad, millel kavatsetakse alustada taimede või seente korjamist, nende pindalad ja piirid.

PTAle esitatakse nende liikide loetelu, millesse kuuluvaid taimi või seeni kavatsetakse korjata, ja korjamise ligikaudne ajavahemik.

Mida kontrollitakse?

Maakasutuse kaart või katastriüksuste loetelu ja liikide nimekiri.

Selgitus

Kui korjeala on kogu katastriüksus, siis pole kaarti vaja esitada ning piisab, kui esitatakse katastriüksuse numbrid. Kui korjatakse väiksemalt pinnalt, tuleb see kaardile ära märkida.

Kaardid ja nimekirja võib esitada nii paberil kui elektroonselt. Alustajad teevad seda koos tunnustamise taotlusega enne korjamise alustamist, jätkajad koos jätkamisest teavitamisega 15. juuniks. Korjatavate liikide nimekirja saab täiendada, kuid sellest peab PTAd teavitama enne korje algust.

7.8.2 Korjamisviisi mõju

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa I osa lõige 2.2 punkt b.

Nõue

Tuleb jälgida, et looduslikel aladel, metsades ja põllumajanduspiirkondades kasvavate looduslike taimede ja taimeosade kogumine ei mõjuta looduskeskkonna stabiilsust ega liikide säilimist kogumispiirkonnas.

Kui korjeala jääb kaitsealale, siis peab korjamiseks olema kaitseala valdaja luba.

Mida kontrollitakse?

Korjeala visuaalne kontroll. Kaitseala valdaja luba.

7.8.3 Väetamise ja taimekaitse piirang

Nõude alus: (EL) 2018/848 artiklid 9, 24. (EL) 2018/848 II lisa I osa punkt 2.2. a. (EL) 2021/1165 I ja II lisa.

Nõue

Korjamisele eelnenud 3 aasta vältel ei ole väetamiseks ja taimekaitseks kasutatud mahepõllumajanduses mittelubatud aineid (aineid, mida pole nimetatud määruse 2021/1165 I ja II lisas).

Mida kontrollitakse?

Korjeala visuaalne kontroll. Ala omaniku kinnituskiri selle kohta, et mahepõllumajanduses mittelubatud ained ei kasutata.

Selgitus

RMK aladel (riigimets) mahepõllumajanduses mittelubatud ained ei kasutata, seega RMK aladelt korjet teostades kinnituskirja esitama ei pea. Juhul, kui olukord muutub, siis teavitab RMK PTAd, mille järel PTA teavitab sellest oma kodulehel. Kui tegu pole RMK metsaga, peab olema ala omaniku kinnituskiri, et mittelubatud aineid ei kasutata.

7.8.4 Korjamise korraldamine

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 34 lõige 3; artikkel 38 lõige 1; artikkel 39 lõige 1; II lisa I osa punkt 2.2. (EL) 2021/771 artikkel 1.

Nõue

Kui korjeala ei ole ettevõtte enda omandis või RMK ala, peab olema korjeala omaniku luba (leping) korjega tegelemiseks.

Kui korjaja ei ole oma ettevõtte töötaja, peab korjajaga olema sõlmitud leping, kus on kirjas korjajale planeeritud korjealad, korjamiseks ettenähtud ajavahemik ning korjatavad saadused.

Kui korjatud toodangu kokkuvedu ei korraldata oma ettevõtte siseselt, peab vedajaga olema sõlmitud leping. Leping peab tagama korjatud toodangu jälgitavuse.

Korje teostamisel peetakse korjepäevikut, kuhu on märgitud korjeala, korjaja nimi, saadud toodangu liik, kogus ning kuupäev.

Korjatavaid kultuure on võimalik lisada korjenimekirja juhul, kui nende korjeaeg ei ole veel saabunud.

Mida kontrollitakse?

Luba taimede või seente korjamiseks, kui korjeala asub teise omaniku aladel. Lepingud korjajate ja/või vedajatega. Korjeala, kokkuostupunkt. Korjepäevik jm arvestuse pidamise dokumendid. Hinnatakse ka toodete jälgitavust.

Selgitus

Korjeala omaniku luba ja kinnitus, et pole kasutatud mahepõllumajanduses mittelubatud aineid, võivad olla ühes dokumendis. RMK hallatavatel maadel asuvatel alade puhul luba ja kinnitust pole vaja.

Kirjalikud lepingud korjajatega peavad tagama, et korjatavad saadused pärinevad enne korjet esitatud kaartidele märgitud aladelt. Lepingus peab olema kirjas, milliselt alalt ja millisel ajavahemikul korjaja korjata võib. Korjesaaduste üleandmisel fikseeritakse koht, aeg, saadus, kogus, korjaja (nt Kaarli küla, 20.07.2025, mustikas, 24 kg, korjaja Karin Mustikas).

Kui ettevõtja kasutab teise ettevõtte töötajaid ja/või transporti, siis peab olema sõlmitud leping, et tagada korjatava toodangu jälgitavus.

Juhul, kui ettevõtte vajab korjatud saaduste turustamiseks uuendatud sertifikaati ja maheregistri väljavõtet, siis tuleks PTAl sellest hiljemalt kolm päeva enne korjega alustamist teada anda. Sellisel juhul on PTAl võimalik teha korje ajal kohapealne kontroll ja kanda korjatavad kultuurid maheregistrisse ning väljastada sertifikaat.

7.9 Arvestuse pidamine

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 9 lõige 10; artikkel 39 lõige 1; II lisa I osa punktid 1.9.3, 1.10.2, 1.11, 1.12. (EL) 2021/771 Artikkel 1. (EL) 2021/2119 Artikkel 2. MtM § 2 lõiked 1-3; § 4 lõige 2. VeeS § 155 lõiked 1-5.

Nõue

Peetakse arvestust ettevõttesse toodud saaduste ja toodete ning nende kasutamise kohta (eraldi mahe- ja mittemahepõllumajandusliku taimekasvatuse kohta):

- ◆ teave põllumajandustootmise sisendi ostmise kohta: kuupäev, ostetud toote liik ja kogus;
- ◆ teave väetise kasutamise kohta: põld, põllukultuur, toote nimetus, kasutatud kogus ja kasutamise kuupäev(ad);
- ◆ teave taimekaitsevahendi kasutamise kohta: töötlemise põhjus, põld, põllukultuur, toote nimetus, toimeained, kasutatud kogus ja kasutamise kuupäev(ad);
- ◆ teave puhastus- ja desinfitseerimisvahendi kasutuse kohta: toote nimetus, toimeained, kasutamise koht ja kasutamise kuupäev(ad)
- ◆ PTAlt saadud nõusolekud erisuste kohta.

Peetakse arvestust ettevõttes toodetud ja turustatud saaduste ning toodete kohta (eraldi mahe-, üleminekuaja- ja mittemahepõllumajandusliku taimekasvatuse kohta):

- ◆ teave mahepõllumajandusliku või üleminekujärgus saagi koristamise kuupäeva, saagi liigi ning koguse kohta;
- ◆ teave mahepõllumajandusliku või üleminekujärgus saagi turustamise päeva ja saaduse või toote saaja kohta ning selle kohta, kas toode turustati mahepõllumajandusele viitavalt märgistatuna (EE-ÖKO-03) või mitte.

Andmed põllumajandusliku tegevuse kohta kantakse põlluraamatusse:

- ◆ põlluraamat täidetakse ettevõtte iga põllu, sh pärandniitude kohta,
- ◆ sissekanded tehakse hiljemalt 10 kalendripäeva jooksul arvates töö tegemisest või tööde lõpetamisest.

Raamatupidamises tehakse kirjed 3 päeva jooksul toimingute tegemise päevast.

Andmeid ja neid tõendavaid dokumente tuleb säilitada vähemalt 3 aastat (põlluraamat 10 aastat) arvates nende kogumisest.

Arvestust peetakse elektroonselt või paberil.

Mida kontrollitakse?

Arvestuse pidamine: põlluraamat, selle nõuetekohane täitmine; raamatupidamisdokumendid (saatedokumendid, lao- ja finantsdokumendid jm).

Viiakse läbi toodete jälgitavuse ja massibilansi kontroll.

Selgitus

Arvestuse aluseks olevates dokumentides peab sisalduma toodete (nt väetise, taimekatsevahendi, seemne, koristatud saagi) nimetus ja kogus. Arvestuse pidamise dokumentideks on eelkõige põlluraamat ja raamatupidamisdokumendid.

Põlluraamatu pidamise nõue kehtib kõigile põllumajandustootjatele olenemata sellest, kas tegu on mahe- või tavatootjaga. Põlluraamatusse peavad olema kantud kõik tööd, mis on jooksva aastal põllul tehtud, ka loomade karjatamine. Põlluraamatusse tuleb märkida andmed kasutatud väetiste, seemnete jms kohta ja põllult saadud saagi kogused. Põlluraamatusse kantud andmeid peab säilitama 10 aastat.

Muude õigusaktidega on sätestatud nt raamatupidamisdokumentide säilitamise aeg (7 aastat).

Koos ettevõtte kontrolliga koostavad PTA ametnikud massibilansi ja jälgitavuse arvestused vastavalt tootmise valdkondadele. Massibilansi ja jälgitavuse arvutamiseks kasutatavad PTA ametnikud ühtset andmetabelit.

Massibilansi kontrolli eesmärk on teha kindlaks ettevõtja kasvatatavate kultuuride pinna ja kasutatavate sisendite ning saadud toodangu vaheline koguseline tasakaal ehk toodete koguste usutavus. Andmetabeli täitmiseks võetakse aluseks raamatupidamisdokumendid ja muud dokumendid, mida ettevõtja oma erinevate tegevuste tõendamiseks koostab. Kontrolliks valitakse ettevõttes toodetud toode ja kontrollitav ajavahemik riskipõhiselt. Kontrollitava toote kohta tehakse kindlaks teatud ajavahemikul ettevõttes toodetud toote kogus ja selle liikumine ettevõttes (k.a mahetoodangu müük mitterahetoodanguna).

Jälgitavuse kontrolli eesmärk on teha kindlaks, kas ettevõttesse vastu võetud või ettevõttest välja saadetud tooted on mahepõllumajanduslikud või üleminekuaja tooted. Kontrolli ülesehitus tugineb paljus eelnevale, kuid rõhuasetus on toodangu liikumisel ja selle jälgitavusel (nt millisest ettevõttest toodang kuhu edasi liigub).

7.10 Taimekasvatussaaduste turustamine

7.10.1 Taimekasvatussaaduste märgistamine

(EL) 2018/848 artikkel 10 lõige 4; artiklid 30, 32 ja 33; II lisa I osa punktid 1.3, 1.4; IV lisa; V lisa. (EL) 2021/279 artikkel 3. MkoM § 2.

Nõue

Mahetootena saab turule viia:

- ◆ taimekasvatussaadusi, mis on kasvatatud üleminekuaja (üldjuhul pikkusega 2 või 3 aastat) läbi-
nud maal;
- ◆ maitse- ja dekoratiivtaimi, mida kasvatatakse mullaga potis ja mida müüakse koos sama potiga
lõpptarbijale;
- ◆ NB! Kui potis kasvanud taimed/võrsed on maha lõigatud, ei saa neid mahemärgistada, need tuleb
müüa tavatootena.
- ◆ ümberistutamiseks mõeldud seemikud või istikud;
- ◆ idandeid ja võrseid, mille tootmiseks on kasutatud ainult seemnete enda toiteaine varusid ja
puhast vett.

Märgistamisel saab kasutada sõnu "mahe" või „ökoloogiline“ või nende tuletisi või lühendeid. Mahe-
toote märgistamisel, sh esitlemisel ja reklaamimisel võib kasutada ka ELi mahelogo ja/või Eesti riik-
likku ökomärki.

Mahepõllumajandusele üleminekuajal toodetud **taimset päritolu** toit ja sööt ning taimne paljundusmaterjal võib olla märgistatud kui "**üleminekuaja toode**" juhul, kui:

- ◆ enne saagikoristust on üleminekuage kestnud vähemalt 12 kuud;
- ◆ toode sisaldab ainult ühte põllumajandusest pärinevat taimset koostisosa.

Üleminekuaja toote märgistamisel tuleb lisada PTA koodnumber EE-ÖKO-03, kasutada ei tohi ELi mahelogo ega Eesti riiklikku ökomärki.

Mahepõllumajanduslikud või üleminekuaja tooted tuleb enne nende vedamist teistele ettevõtjatele ja muudesse üksustesse, sh hulgi- ja jaemüüjatele, pakendada asjakohastesse pakenditesse, konteineritesse, mis on suletud viisil, et ei oleks võimalik asendada sisu teise tootega jälgijätmata.

Suletud pakend, konteiner või sõiduk peab olema varustatud **etiketiga, millele on märgitud**:

- ◆ tootja nimi ja aadress ja kui toodet ei müü tootja, siis ka toote omaniku või müüja nimi ja aadress;
- ◆ toote nimetus;
- ◆ kui tegemist üleminekuaja tootega, siis tuleb toote nimetusele lisada märgi „üleminekuaja toode“;
- ◆ PTA koodnumber EE-ÖKO-03 (või nimi Põllumajandus- ja Toiduamet);
- ◆ partiid identifitseeriv tähis, mis on kokkuviidav ettevõttes peetava arvestusega.

Loetletud andmed võivad olla kantud üksnes **saatedokumendile**, kui on kindel, et kõnealust dokumenti saab seostada toote pakendi või konteineriga. Saatedokumendile tuleb märkida ka tarnija või vedaja andmed.

Mahepõllumajandusliku või üleminekuaja toote **pakendit ei ole vaja sulgeda**, kui vedu toimub kahe maheettevõtte vahel ja juhul, kui veetakse ainult mahe või ainult üleminekuaja tooteid. Sellisel juhul märgitakse eelnimetatud andmed ainult saatedokumendile ja tagatud peab olema, et tooted on kokku viidavad saatedokumendiga. Nii lähetav kui ka vastuvõttev ettevõtja peavad hoidma selliseid veotoiminguid käsitlevad dokumendid PTA jaoks kättesaadavatena.

Sõidukeid ja/või konteinereid, millega on transporditud mittemahepõllumajanduslikke tooteid, kasutatakse mahetoodete või üleminekuaja toodete transpordiks tingimusel, et enne mahe- või üleminekuaja toodete transportimist on kasutatud asjakohaseid **puhastusmeetmeid**, mille tõhusus on kontrollitud. Need toimingud peab kirjalikult fikseerima.

Mida kontrollitakse?

Pakendite ja toodete märgistus, raamatupidamisdokumendid (sh saatedokumendid, arved), mahepõllumajanduse registrist üleminekuajad.

Selgitus

Märgistuse all peetakse silmas tootega seotud sõnu, andmeid, kaubamärke, kujunduselemente või sümboleid, mis asuvad toote pakendil või tootega kaasas käival dokumendil, sedelil, etiketil, sildil või kaelaetiketil või mis viitavad sellele tootele muudes infomaterjalides.

Mahetoote saatedokumendi (saateleht, arve-saateleht) vormistamine:

- ◆ PTA koodnumber (EE-ÖKO-03) või nimi (Põllumajandus- ja Toiduamet). Soovitame kasutada koodnumbrit, kuigi ka nime kasutamine on lubatud. PTA koodnumber/nimi tuleb lisada saatedokumendil toote nimetuse juurde. See näitab, et tegemist on kontrollitud mahetootega. Näiteks: „Nisu EE-ÖKO-03“.
- ◆ Kui **kõik** saatedokumendil olevad tooted on mahedad, siis võib saatedokumendile/arvele teha üldise viite mahedale. Näiteks: „Kõik tooted on mahetooted (EE-ÖKO-03)“.
- ◆ Sõna „mahe“ või „öko“ saatedokumendil toote nimetuse juures tingimata kasutama ei pea, sest EE-ÖKO-03 juba näitab, et tegu on mahetootega. Siiski on sõnaline viide mahetootele selguse mõttes soovitatav. Näiteks: „Mahenisu EE-ÖKO-03“.
- ◆ Mahelogo võib kasutada, aga ei pea kasutama.

Näide 1: teraviljakasvatuseettevõtte alustas 2025. a kevadel üleminekut mahepõllumajandusele.

- ◆ 2025. a toodangut ei saa müüa mingi viitega mahepõllumajandusele, tegu on tavatoodanguga.
- ◆ 2026. a koristatud suvinisu ja talirukki saab müüa kui üleminekuaja toodangu (enne saagikoristust on üleminekuage kestnud vähemalt 12 kuud). Saatedokumentidel/arvetel on toote nimetuse juures viide „mahepõllumajandusele üleminekuaja nisu“ ja „mahepõllumajandusele üleminekuaja rukis“ ja koodnumber EE-ÖKO-03.
- ◆ 2027. a koristatud talirukist veel mahetoodanguna müüa ei saa, sest vili külvati 2026. a sügisel 2. aasta üleminekuaja maale, mistõttu toodangu staatus on üleminekuaja toodang. Saatedokumentidel/arvetel on toote nimetuse juures viide „mahepõllumajandusele üleminekuaja rukis“ ja koodnumber EE-ÖKO-03.
- ◆ 2027. a koristatud suvinisu saab müüa mahedana. Saatedokumentidel/arvetel on toote nimetuse juures koodnumber EE-ÖKO-03, kasutada võib viidet „Mahenisu“ või „Nisu, mahe“. Kasutada võib ka EL mahelogo ja/või Eesti riiklikku ökomärki.
- ◆ 2027. a mahemaale külvatud talirukki puhul saab 2028. a koristatud saagi müüa mahedana. Saatedokumentidel/arvetel on toote nimetuse juures koodnumber EE-ÖKO-03. Kasutada võib viidet „Maherukis“ või „Rukis, mahe“. Kasutada võib ka ELi mahelogo ja/või Eesti riiklikku ökomärki.

Näide 2: õunakasvatustalu alustas 2025. a kevadel üleminekut mahepõllumajandusele.

- ◆ 2025. a toodangut ei saa müüa mingi viitega mahepõllumajandusele, tegu on tavatoodanguga.
- ◆ 2026. ja 2027. a saab õunu (üleminekuage 3 aastat) müüa üleminekuaja toodanguna. Saatedokumentidel/arvetel on toote nimetuse juures viide „mahepõllumajandusele üleminekuaja õunad“ ja koodnumber EE-ÖKO-03.
- ◆ 2028. a koristatud saagi saab müüa mahetoodanguna. Saatedokumentidel/arvetel on koodnumber EE-ÖKO-03. Kasutada võib ka viidet „maheõunad“ ja EL mahelogo ja/või Eesti riiklikku ökomärki.

Tuleb silmas pidada, et põllumajandustootjana maheregistris olev ettevõtte saab mahemärgistatult turustada ainult oma ettevõtte toodangut (ka juhul, kui ühel isikul on mitu ettevõtet). Kui soovitakse turustada ka teise ettevõtte mahetoodangut, peab PTAlt taotlema eraldi tunnustust mahetoodete käitlemise valdkondades, vt ptk 4.1.

Taimakasvatussaaduste vedu oma transpordiga oma ettevõtte piires, nt põllult oma kuivatisse või sööda vedu loomadele ette, ei käi selle punkti alla.

Kui viiakse nt õunu või teravilja mahetootja juurest otse mahetöötleja või mahekokkuostja juurde, siis ei pea pakendid, konteinerid ega veok olema suletud.

Sõidukite all mõeldakse veokeid, millega kaupa transporditakse lahtiselt.

Suletud pakend tähendab nt seda, et köögiviljakotid on suletud kleepribaga, mida pole võimalik mitu korda lahti ja kinni kleepida, samuti on nt pappkastid pealt kinni kleepribaga.

Oluline on, et sõiduki või pakendiga oleks seostatav vajaliku infoga saatedokument (saateleht, arve-saateleht).

Puhastusmeetmed enne mahetoodangu vedu võivad olla nt tolmuimejaga puhastamine, veega pesemine. Puhastusmeetmete tõhusust kontrollitakse visuaalselt – tootja peab olema veendunud, et sõidukis/konteineris ei ole tavatoodangu jääke.

7.10.2 Müügi pakendisse pakendatud mahetoidu märgistamine

(EL) 2018/848 artiklid 30, 32, 33; V lisa.

Nõue

Müügi pakendisse pakendatud (jaepakend) **mahetoidu** märgistus peab sisaldama:

- ♦ PTA koodnumbrit EE-ÖKO-03; PTA koodnumbriga samal vaateväljal Euroopa Liidu mahelogo;
- ♦ ELi mahelogoga samal vaateväljal ja vahetult koodnumbri all: "EL-i põllumajandus". Kui tegu on Eestis kasvatatud saadustega, võib kasutada ka tähist "Eesti põllumajandus";
- ♦ lisaks võib mahetootele lisada Eesti riikliku mahepõllumajandusele viitava märgi (ökomärgi).

EE-ÖKO-03
ELi põllumajandus

EE-ÖKO-03
Eesti põllumajandus

ELi mahepõllumajanduse logod koos päritolutähise ja PTA koodnumbriga

Eesti riikliku mahepõllumajandusele viitava ökomärgi erinevad variandid

Müügi pakendisse pakendatud mahetoidu nimetusele **võib** lisada viite mahepõllumajandusele, kasutades selleks sõnu „mahe“ või „öko“ või neid sõnu sisaldavaid liitsõnu.

Mida kontrollitakse?

Pakendite märgistus, raamatupidamisdokumendid.

Selgitus

Õigusaktid ei kohusta toote märgistamisel kasutama sõnu „mahe“ ja „öko“, vaid annavad võimaluse mahetootmise nõuetele vastavalt toodetud toote märgistamisel neid sõnu kasutada. Kuid kui toote müügi pakendi märgistamisel on kasutatud nimetatud sõnu/mõisteid, siis peab kasutama ka kõiki teisi kohustuslikke tähiseid (peab olema logo, kood ja päritolutähis).

Samas annab toodete nimetamine mahetoodeteks nende kohta selge ja asusaadava teabe, mis on oluline tarbijale, et nimetatud tooteid lihtsamini polettidele üles leida. Seega on igati mõistlik mahe- toodete turustamisel mahepõllumajanduslikule tootmisviisile sõnaliselt viidata.

Maheõunte müügipakendi mahemärgistus

Näide 1:

Õun „Krista“

EE-ÖKO-03
Eesti põllumajandus

Näide 2:

Maheõun „Krista“

EE-ÖKO-03
Eesti põllumajandus

ELi mahelool on kindlad mõõdud: kõrgus peab olema vähemalt 9 mm ja laius vähemalt 13,5 mm; kõrguse ja laiuse suhe peab alati olema 1:1,5. Väga väikeste pakendite puhul võib logo suurust erandkorras vähendada nii, et kõrgus on 6 mm.

Logo etalonvärv on roheline. Logo võib kasutada ka must-valgena, kuid ainult juhul, kui värve ei ole tehniliselt võimalik kasutada (must-valge trüki puhul). Muu värvi kasutamine on võimalik ühevärvitruki puhul. Täpsemalt kirjeldab logo kasutamist (EL) 2018/848 V lisa, samuti [Euroopa Liidu mahelogo kasutusjuhend](#).

NB! Müügipakendis toidu märgistusele kehtivad määruse 1169/2011 nõuded.